

4. Колесникова И.А. Педагогическая праксеология / И.А. Колесникова, Е.В. Титова. – М.: Изд. центр «Академия», 2005. – 256 с.
5. Михайлова Е.Н. Праксеологический подход в исследовательской деятельности педагога / Е.Н. Михайлова // Вестник Томского государственного педагогического университета. – Томск, 2006. – Вып. 10 (61). – С. 25-27.
6. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. – К.: Освіта Україна, 2008. – 274 с.
7. Титова Е.В. Концепция результативности воспитания в контексте праксеологического подхода / Е.В. Титова // Школьные технологии. – 2007. – № 5. – С.79-85.

УДК 786.2 – 057.162:37.036

Бондаренко А.О., Ніколаєва Г.О.

МУЗИЧНО – ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В статье представлены теоретические подходы к музыкально-исполнительскому мастерству как к педагогической проблеме, решение которой связано с способами художественно-педагогического влияния на развитие этого многокомпонентного процесса, создавая оптимальные условия для ориентации специалистов на будущую педагогическую деятельность. Они имеют огромные резервы личностно-творческого развития в области музыкально-исполнительского мастерства, когда все усилия направляются на постоянный поиск возможностей и путей их реализации.

Ключевые слова: творческая реализация, исполнительское мастерство, эмоциональная саморегуляция.

The paper presents the theoretical approaches to musical - performance skills as to artistic - pedagogical problem, whose solution is closely connected with the means of artistic - pedagogical influence on the development of a multidimensional process, that creates optimal requirements for orientation professionals for future teaching activity Moreover , they keep a large reserve personal - creative development in the field of music - performing skills, when all efforts are directed to the constant search for opportunities and ways to implement them.

Keywords : creative realization, performing mastery, emotional self-regulation.

У системі мистецької освіти важливим компонентом професійного формування майбутніх викладачів музичного мистецтва виступає виконавська майстерність. Специфічна природа музичного мистецтва визначила пріоритетність музичного виконавства у різних галузях музичної діяльності, його особливу роль у процесі музично-професійного становлення. Динамічний розвиток авторських методик зумовили активний пошук шляхів для оновлення та збагачення форм і змісту музично-виконавської діяльності. На основі принципу єдності художньо-педагогічного та музично-виконавського розвитку при провідній ролі художнього чинника.

Сучасні дослідження музично-творчої діяльності фахівців спираються на складну систему знань, пов'язаних з пізнанням різних музичних явищ, внутрішніх закономірностей музики та її функціонуванням. Теорія музичного виконавства, в якій концентруються ці проблеми вимагає різних наукових підходів і спільних зусиль спеціалістів в галузі естетики, психології, педагогіки, музикознавства. Відтак музично-виконавську майстерність більшість дослідників розглядають як один із видів художньо-педагогічної діяльності, яка характеризується неповторністю за характером результату, оригінальністю, суспільно-історичною та індивідуальною унікальністю. Необхідність різнобічного дослідження цього аспекту підкреслюється психологами та музикознавцями (Г.Коган, О.Алексеев, Є.Ліберман, Г.Нейгауз, Г.Ципін, Ю.Цагареллі, Н.Корихалова, С.Раппопорт). Виконавську майстерність як художньо-педагогічну проблему розглядають у своїх працях сучасні педагоги в галузі мистецької освіти (Н.Гуральник, Н.Кашкадасова, О.Щолокова, В.Бутенко, Л.Масол,

О.Олексюк, М.Ткач). Вони звертають увагу на методи, прийоми та виконавські засоби, які дозволять майбутньому фахівцеві доцільно опанувати музично-виконавську майстерність.

Але не зважаючи на фундаментальні дослідження означеної проблеми в численних працях науковців, у практичній діяльності майбутніх фахівців нерідко виникають питання, і пов'язані з недостатнім вивченням окремих аспектів музично-виконавської майстерності як педагогічної проблеми.

Отже, формування музично-виконавської майстерності як художньо-педагогічної проблеми є складним багатоаспектним процесом. Його розвиток висуває необхідність дослідницької уваги до поняття «майстерність», що складає систематизуючу основу виконавської діяльності та виступає його вихідною передумовою. Один з найважливіших критеріїв цього аспекту є принцип єдності художнього та музично-виконавського розвитку при провідній ролі художнього чинника, який втілює прагнення виконавця до гармонійного розвитку. В даному випадку майстерність порівнюється з вправністю, мистецтвом та оригінальністю вирішення творчих завдань, ознакою яких є досконала творча обізнаність виконавця. Знання, уміння, навички у процесі становлення музично-виконавської майстерності доповнюються волею, наполегливістю, працелюбністю. Але феномен музично-виконавської майстерності виявляється не в імітуванні способів діяльності, а в творчому й оригінальному їх розвитку та створенні якісно нових творчих прагнень. Розвиваючи існуючі положення стосовно музично-виконавської майстерності та специфіки її формування в галузі фахової підготовки, вважаємо, що виконавська майстерність - це характеристика високого рівня художньо-педагогічної діяльності виконавця, яка передбачає здатність до глибокого осягнення змісту музики, виявлення власного ставлення до її художніх образів, технічно досконалого та артистичного втілення музичного твору в реальному звучанні. Музично-виконавська майстерність як результат справжньої творчості передбачає уміння створити цікаву, неповторну, виключно індивідуальну інтерпретацію музичного твору.

В музикознавстві термін «інтерпретація» визначається як художнє тлумачення музичного твору в процесі його виконання, зокрема, як активний творчий процес, в якому воля композитора повинна стати власною волею інтерпретатора. Так, В. Сафонов вважає, що «...сутність високої професійної музично-виконавської майстерності формується тільки у поєднанні з художньою інтерпретацією» [10, с.25]. Уміння створювати музичні образи безпосередньо під час виконання музичного твору стають найголовнішим критерієм музично-виконавської майстерності особистості. Цим питанням приділяється останнім часом надзвичайно велика увага в музичній педагогіці, естетиці музично-виконавської майстерності.

Одним з перших виконавську майстерність в теоретичному аспекті розглянув М. Давидов. На його думку, «виконавська майстерність це вільне володіння інструментом і собою, емоційно яскраве, артистичне, співтворче, технічно досконале втілення музичного твору в реальному звучанні» [3, с. 64].

З урахуванням існуючих позицій стосовно проблеми в музично-виконавській майстерності, а також сутності її вирішення як творчого процесу, можливо визначити основні компоненти структури виконавської майстерності, а саме:

- емоційний, що відображає суб'єктивне сприйняття і безпосередню реакцію виконавця на музичний твір;
- нормативний, що передбачає наявність необхідних мистецтвознавчих знань, здатність до розкриття авторської концепції музичного твору,
- відтворення його жанрово-стильових та формують ознак;
- ціннісний, що характеризує уміння виконавця узгодити музичну інтерпретацію твору з особистісними художньо-ціннісними орієнтаціями та уподобаннями, виявити власне естетично-оцінююче ставлення до змісту музичних творів у процесі виконання;
- технічний, що виражає міру володіння виконавцем інструментальною технікою, засобами звукодобування, використанням виконавських засобів втілення художнього образу та інше);

- публічно-регулятивний, що відображає уміння виконавця до регуляції та коригування власного психічного стану в умовах сценічної діяльності, здатність до збереження творчого самопочуття та художнього самовираження на естраді.

Слід також зазначити, що виконавська майстерність передбачає здатність музиканта до «одухотворення» музичного твору, сповнення його культурно-духовним та індивідуально-особистісним змістом. Відсутність емоційної зумовленості виконання веде до втрати ціннісного значення задуму, до беззмістовності художніх образів, власне, до руйнування яскравості та самобутності художнього виконання.

Музично-виконавська майстерність - це індивідуально-образне тлумачення виконавцем об'єктивної композиторської інформації, що характеризується рисами ідеально-уявного бачення предмета трактування. Її ціннісна ознака – художність. Це інтегральне явище є раціональною сутністю багатьох структурних елементів, за допомогою яких музика виявляється як суспільна свідомість, засіб пізнання і відображення дійсності, художня форма і художній зміст, як художній процес і художній образ, що викликає у слухачів образні уявлення, асоціативне мислення, уяву, фантазію, натхненність, пробуджує почуття, емоції, естетичні переживання; несе конкретну образну інформацію, виступає об'єктом пізнання, приносить естетичну насолоду. Художність - це потенціал твору, а не об'єктивна реальність, яка фіксується та здійснюється тільки у процесі художнього виконання.

Музично-виконавська майстерність як педагогічна проблема передбачає глибоке проникнення в зміст музичного твору, виявлення ціннісного ставлення до музики, відтворення набутого досвіду в усій його цілісності. Невід'ємною складовою цього є уміння, є здатність належно виконувати певні дії. Виконавський досвід - це сукупністю знань і навичок, які безпосередньо впливають на продуктивність процесу професійної діяльності. Знання в даному випадку виступають в особливій формі духовного засвоєння результатів пізнання і процесу відображення дійсності виконавцем, шляхом глибокого усвідомлення авторської концепції. Навички - це дії, складові частини яких у процесі формування виконавської майстерності стають автоматичними. На відміну від навичок, уміння характеризують як готовність до свідомих і точних виконавських дій. Поєднання всіх технічних знань та умінь інструменталіста у технічний комплекс, а емоційних здібностей та інтелектуальних властивостей у художній комплекс пов'язане із системним розумінням професійно-особистісних рис виконавця у формуванні його виконавської майстерності.

Таким чином, проведений аналіз сучасних наукових позицій показав, що формування виконавської майстерності є однією з найактуальних проблем музичної педагогіки, а врахування емоційно-естетичних чинників музично-виконавської майстерності та опора на них в навчально-виховному процесі є необхідною умовою впливу на формування майбутніх викладачів музичного мистецтва.

Література

1. Абрамян В. І. Театральна педагогіка. К., 1996.
2. Баренбойм Л. Музыкальная педагогика и исполнительство. - Л., Музыка, 1974.
3. Давидов Ю.С. Высшее образование: состояние проблемы решения // Педагогика.- 1997. – № 2 – С. 61-67
4. Зязюн І. А., Сагач Г. М. Краса педагогічної дії: Навч. посіб. – К., 1997.
5. Ніколаєва Г.О. Методика навчання грі на фортепіано майбутніх вчителів музики. - Харків: СПДФО, 2011.- 96с.
6. Орлов В. Ф. Професійне становлення майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: Монографія. К., 2003.
7. Рабинович Д. А. Исполнитель и стиль. М., 1979.
8. Ражников В. Г. Резервы музыкальной педагогики. М., 1980.
9. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін: Навч. посіб. – К., 1998.
10. Сафонов В.І. Художня інтерпретація музичних творів. К., 1995.